

VAI TRÒ CỦA CÔNG CHỨC THANH NIÊN TRONG CHUYỂN ĐỔI SỐ XÂY DỰNG CHÍNH QUYỀN SỐ - TIÊU CHÍ ĐÁNH GIÁ

NGUYỄN THỊ LUYỆN*
NGUYỄN LÊ HOÀNG QUỲNH**

Để thực hiện Chương trình Chuyển đổi số quốc gia thành công, cần sự vào cuộc của cả hệ thống chính trị, hành động đồng bộ ở các cấp và sự tham gia của toàn dân; trong đó, công chức thanh niên giữ vai trò quan trọng trong chuyển đổi và vận hành ‘bộ máy số’ tại địa phương. Bài viết khái luận đôi nét về vai trò của công chức thanh niên trong chuyển đổi số xây dựng chính quyền số và các tiêu chí đo lường, trên cơ sở đó gợi mở nghiên cứu về thực trạng và giải pháp phát huy vai trò của công chức thanh niên trong đổi mới, sáng tạo, ứng dụng công nghệ số.

Từ khóa: công nghệ số, chính quyền số, Đoàn Thanh niên, công chức thanh niên

Nhận bài ngày: 20/5/2023; *đưa vào biên tập:* 25/5/2023; *phản biện:* 06/7/2023; *duyet đăng:* 11/7/2023

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Báo cáo chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm (2021 - 2030) tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đánh giá: “Khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo và Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang diễn biến rất nhanh, đột phá, tác động sâu rộng, đa chiều trên phạm vi toàn cầu. Khoa học - công nghệ, đổi mới sáng tạo ngày càng trở thành nhân tố quyết

định đối với năng lực cạnh tranh của mỗi quốc gia. Công nghệ số sẽ thúc đẩy phát triển kinh tế số, xã hội số, làm thay đổi phương thức quản lý Nhà nước, mô hình sản xuất kinh doanh, tiêu dùng và đời sống văn hóa, xã hội” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tập 1: 208). Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư tác động tới tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội, Đảng ta xác định một trong những biện pháp quan trọng thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội “Xây dựng, hoàn thiện khung khổ pháp lý, thử nghiệm cơ chế, chính sách đặc thù để thúc

* Viện Khoa học xã hội vùng Nam Bộ.

** Trung tâm Phát triển Công nghệ cho người mù.

đẩy quá trình chuyển đổi số, kinh tế số... Thực hiện chuyển đổi số quốc gia một cách toàn diện để phát triển kinh tế số, xây dựng xã hội số. Phấn đấu đến năm 2030, hoàn thành xây dựng chính phủ số, đứng trong nhóm 50 quốc gia hàng đầu thế giới và xếp thứ ba trong khu vực ASEAN về chính phủ điện tử, kinh tế số” (Đảng Cộng sản Việt Nam, 2021, tập 1: 223, 225). Những quan điểm về chuyển đổi số được nêu ra ở Đại hội XIII của Đảng có ý nghĩa quan trọng cho việc định hướng xây dựng chính phủ số, chính quyền số ở Việt Nam hiện nay.

Thực hiện chiến lược chuyển đổi số quốc gia nhiều địa phương đã có kế hoạch và giải pháp thực hiện đáp ứng các tiêu chí đặt ra theo lộ trình và kết quả bước đầu. Chỉ tính riêng kết quả xây dựng chính quyền số cấp tỉnh năm 2021 với giá trị trung bình là 0,4317, tăng trưởng 19,6% so với năm 2020 (0,3611), có 31/63 tỉnh, thành phố (chiếm 49,21%) có chỉ số chính quyền số trên mức trung bình của khối tỉnh; 18/63 tỉnh, thành phố (chiếm 28,57%) có chỉ số chính quyền số lớn hơn mức 0,5 (Bộ Thông tin và Truyền thông, 2021: 42).

Thực hiện Chương trình Chuyển đổi số quốc gia thể hiện sự quyết tâm của các cấp chính quyền và sự tích cực hưởng ứng của toàn xã hội, trong đó đoàn viên, thanh niên là lực lượng xung kích trong bộ máy nhà nước và cộng đồng, xã hội thực hiện nhiệm vụ này. Phạm vi bài viết,

tác giả tập trung phân tích làm rõ vai trò của chuyên viên phụ trách công tác Đoàn Thanh niên trong chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số và tiêu chí cơ bản đo lường mức độ tham gia xây dựng chính quyền số của lực lượng này trong chuyển đổi số quốc gia.

2. ĐÔI NÉT VỀ CHUYỂN ĐỔI SỐ, XÂY DỰNG CHÍNH QUYỀN SỐ

Chuyển đổi số

Chuyển đổi số bắt đầu với sự giao thoa của điện toán đám mây, dữ liệu lớn (Big data), internet vạn vật (IoT) và trí tuệ nhân tạo (AI). Hiện nay chuyển đổi số đóng vai trò quan trọng và tác động sâu rộng tới mọi lĩnh vực của đời sống kinh tế - xã hội của các quốc gia và vùng lãnh thổ.

Chuyển đổi số đóng một vai trò quan trọng trong cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, là một trong những mục tiêu được quan tâm hàng đầu của các cá nhân, doanh nghiệp và nhà nước trong bối cảnh hiện nay. Một cách chung nhất, chuyển đổi số (Digital Transformation) là sự tích hợp các công nghệ kỹ thuật số vào tất cả các lĩnh vực của một doanh nghiệp, tập đoàn hay khu vực công tận dụng các công nghệ để thay đổi căn bản cách thức vận hành, mô hình kinh doanh, mô hình quản trị, cách thức quản lý và cung cấp các giá trị mới cho khách hàng, cho doanh nghiệp, cho người dân. Chuyển đổi số cũng là một sự thay đổi về văn hóa của các doanh nghiệp hay tổ chức công, đòi hỏi các doanh nghiệp và nhà nước

phải liên tục thay đổi, thử nghiệm cái mới và thích ứng.

Nhận thức tầm quan trọng to lớn của chuyển đổi số, nhiều quốc gia đã đẩy mạnh đầu tư tài chính vào nghiên cứu về công nghệ số, triển khai các chính sách thuận lợi về phát triển công nghệ số cũng như chuyển đổi số và đẩy mạnh quá trình chuyển đổi số ở khu vực công.

Điển hình như Singapore đã đưa ra một chương trình toàn diện cấp quốc gia nhằm thúc đẩy năng lực về AI khuyến khích phát triển và thông qua những công ty khởi nghiệp về AI. Vào năm 2017, lần đầu tiên lộ trình chuyển đổi công nghệ được phân bổ 4,5 tỷ USD tiền vốn từ ngân sách nhà nước cho 23 ngành nghề chiếm gần 80% GDP của Singapore. Chương trình SMEs Go Digital được triển khai bởi cơ quan Phát triển Truyền thông thông tin (IMDA) và Cơ quan Phát triển doanh nghiệp (ESG), bao gồm nhiều giải pháp cả tài chính và phi tài chính nhằm hỗ trợ doanh nghiệp nhỏ và vừa tại Singapore trong quá trình chuyển đổi số.

Ở Thái Lan, sự quan tâm của chính phủ đối với chuyển đổi số cũng vô cùng lớn. Từ năm 2017, chính quyền Thái Lan nhanh chóng bắt tay vào chuyển đổi số với một kế hoạch đầy tham vọng mang tên “Digital Thailand” chuyển đổi số cho toàn bộ hệ thống công quyền, từ quản lý công cho đến hỗ trợ du lịch, cảnh báo hậu quả thiên nhiên và nâng cao hiệu quả công nghiệp. Đây là một kế hoạch được đề

ra để thực hiện tầm nhìn “Thailand 4.0” được chính phủ nước này đưa ra. Cũng để thúc đẩy phát triển nền kinh tế số và đạt được tầm nhìn “Thailand 4.0”, một lộ trình số hóa cụ thể mang tên “Lộ trình số hóa Thái Lan đến năm 2021”.

Hay như trong chiến lược đổi mới quốc gia đến năm 2021 của Ả Rập Thống Nhất (UEA) cũng tập trung vào phát triển AI, khuyến khích ứng dụng công nghệ trong các ngành cũng như xây dựng thành phố thông minh.

Ở Trung Quốc, theo Kế hoạch 5 năm lần thứ 14 (2021 - 2025) về phát triển kinh tế - xã hội quốc gia và mục tiêu dài hạn đến năm 2035, công nghệ số sẽ được sử dụng để tạo điều kiện thuận lợi cho việc ra quyết định của chính phủ và nâng cao chất lượng giám sát, dự đoán và cảnh báo sớm dựa trên dữ liệu lớn tần số cao (theo *Merics.org*, *Xinhua*, *News.cn*).

Như vậy có thể thấy, chuyển đổi số là một trong những vấn đề được nhiều chính phủ quan tâm, đầu tư và thúc đẩy phát triển nhằm tăng lợi thế quốc gia trong bối cảnh cạnh tranh toàn cầu ngày một gia tăng. Các quốc gia cũng nhận thức được lợi ích của việc phát triển chính phủ số nằm ở chỗ chính phủ đóng vai trò là nền tảng vững chắc cho sự phát triển của nền kinh tế số bền vững, thể hiện định hướng phát triển toàn cầu trong tương lai, đồng thời là cơ sở cho việc xây dựng chính quyền số ở mọi cấp trong hệ thống hành chính nhà nước.

Ở Việt Nam, chuyển đổi số bắt đầu được nhắc đến nhiều vào khoảng năm 2018. Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Chương trình Chuyển đổi số quốc gia vào ngày 03/6/2020. Theo đó Chương trình Chuyển đổi số quốc gia bao gồm 3 cấu phần chính, lần lượt là chuyển đổi số trong hoạt động của cơ quan nhà nước nhằm phát triển chính phủ số, chuyển đổi số trong hoạt động của doanh nghiệp nhằm phát triển kinh tế số, chuyển đổi số trong hoạt động của người dân nhằm phát triển xã hội số. Theo Bộ Thông tin - Truyền thông (2021: 134-135; 139), chuyển đổi số cơ quan nhà nước là hoạt động phát triển chính phủ số của các cơ quan trung ương và tương ứng với đó là hoạt động phát triển chính quyền số, đô thị thông minh của các cơ quan chính quyền các cấp. *Chính phủ số* là Chính phủ có toàn bộ hoạt động an toàn trên môi trường số, có mô hình hoạt động được thiết kế lại và vận hành dựa trên dữ liệu và công nghệ số, để có khả năng cung cấp dịch vụ chất lượng hơn, đưa ra quyết định kịp thời hơn, ban hành chính sách tốt hơn, sử dụng nguồn lực tối ưu hơn, kiến tạo phát triển, dẫn dắt chuyển đổi số quốc gia, giải quyết hiệu quả những vấn đề lớn trong phát triển và quản lý kinh tế - xã hội. Hay nói một cách khác, đây là quá trình chuyển đổi số của chính phủ. Theo đó, Chính phủ số là Chính phủ điện tử, thêm “bốn Có”, có toàn bộ hoạt động an toàn trên môi trường số, có khả năng cung cấp dịch vụ mới nhanh chóng, có khả năng sử

dụng nguồn lực tối ưu và có khả năng kiến tạo phát triển, dẫn dắt chuyển đổi số quốc gia, giải quyết hiệu quả những vấn đề lớn trong phát triển và quản lý kinh tế - xã hội. *Chính quyền số* là Chính phủ số được triển khai tại các cấp chính quyền địa phương (cấp tỉnh, huyện và xã).

Việt Nam thực hiện chuyển đổi số xây dựng chính quyền số

Mục tiêu kép của Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030 theo Quyết định số 749/QĐ-TTg được xác định: “vừa phát triển chính phủ số, kinh tế số, xã hội số vừa hình thành các doanh nghiệp công nghệ số Việt Nam có năng lực đi ra toàn cầu...”. Để việc xây dựng chính phủ số, chính quyền số hiệu quả, Chính phủ đưa ra một hệ thống các giải pháp nhằm tạo điều kiện cho chính quyền các cấp đẩy mạnh xây dựng chính quyền số như:

- Phát triển hạ tầng chính phủ số phục vụ cơ quan nhà nước trên cơ sở kết hợp thế mạnh của mạng truyền thông số liệu chuyên dùng, mạng internet, trung tâm dữ liệu của cơ quan nhà nước để phục vụ kết nối liên thông, thông suốt 4 cấp hành chính.

- Đẩy nhanh tiến độ xây dựng các cơ sở dữ liệu quốc gia, dữ liệu các bộ ngành, địa phương nhằm kết nối thông tin cùng khai thác, sử dụng. Áp dụng công nghệ mới nhất về truyền thông xã hội, cung cấp thông tin và dịch vụ hành chính công một cách đơn giản, hiệu quả, thuận tiện trên

nền tảng di động, phân tích dữ liệu lớn (Big data), trí tuệ nhân tạo để thực hiện chuyển đổi số một cách toàn diện ở các cấp chính quyền.

- Phát triển, hoàn thiện hệ thống Cổng dịch vụ công quốc gia kết hợp với Cổng dịch vụ công, thông tin một cửa điện tử của chính quyền các địa phương để cung cấp dịch vụ công trực tuyến mức độ 4.

- Triển khai một số dịch vụ trên nền tảng đô thị thông minh, phát triển dịch vụ đô thị thông minh với hệ thống chính quyền điện tử. Xây dựng chương trình đào tạo kỹ năng chuyển đổi số, phát triển chính phủ số, xây dựng chính quyền số cho cán bộ, công chức, viên chức.

Theo Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020, Chính phủ số dựa trên các tiêu chí như: Dịch vụ công trực tuyến; Hồ sơ công việc được xử lý trên môi trường mạng (trừ hồ sơ công việc thuộc phạm vi bí mật nhà nước); Chế độ báo cáo, chỉ tiêu tổng hợp báo cáo định kỳ và báo cáo thống kê về kinh tế - xã hội phục vụ sự chỉ đạo, điều hành của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ được kết nối, tích hợp, chia sẻ dữ liệu số trên hệ thống thông tin báo cáo Chính phủ; Cơ sở dữ liệu quốc gia tạo nền tảng phát triển Chính phủ điện tử bao gồm các cơ sở dữ liệu quốc gia về dân cư, đất đai, đăng ký doanh nghiệp, tài chính, bảo hiểm được hoàn thành và kết nối, chia sẻ trên toàn quốc; từng bước mở dữ liệu của các cơ quan nhà nước để cung cấp dịch vụ công kịp thời, một lần

khai báo, trọn vòng đời phục vụ người dân và phát triển kinh tế - xã hội; Hoạt động kiểm tra của cơ quan quản lý nhà nước được thực hiện thông qua môi trường số và hệ thống thông tin của cơ quan quản lý.

Căn cứ Quyết định 749/QĐ-TTg chính quyền các cấp triển khai xây dựng chính quyền số tại địa phương. Cụ thể: Kết nối liên thông các phần mềm quản lý văn bản và điều hành nội bộ trong việc thực hiện gửi, nhận văn bản điện tử; Ứng dụng chữ ký số theo quy định; Ứng dụng tối đa các giải pháp công nghệ phục vụ chỉ đạo điều hành, thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử; Triển khai hệ thống thông tin báo cáo; Triển khai hệ thống thông tin (dashboard) trên cơ sở tích hợp dữ liệu kinh tế - xã hội của địa phương.

Mức chuyển đổi số của mỗi địa phương (cấp tỉnh) được xem xét qua 2 nhóm chỉ số với 98 chỉ số thành phần: chỉ số nền tảng chung (nhận thức số, thể chế số, hạ tầng số, nhân lực số, an toàn thông tin mạng, đô thị thông minh) với 56 chỉ số thành phần; chỉ số hoạt động (hoạt động chính quyền số; hoạt động kinh tế số; hoạt động xã hội số) với 42 chỉ số thành phần (Bộ Thông tin và Truyền thông, 2022). Theo đó, ngoài 56 chỉ số thành phần nhóm chỉ số chung, 22 chỉ số thành phần đo lường hoạt động chính quyền số cho thấy mức độ chuyển đổi số của mỗi địa phương trong xây dựng chính quyền số (Bảng 1).

Bảng 1. Chỉ số chuyển đổi số (DTI) cấp tỉnh

Nhóm		Chỉ số chính	Chỉ số thành phần
Chỉ số nền tảng chung	1	Nhận thức số	10
	2	Thế chế số	11
	3	Hạ tầng số	7
	4	Nhân lực số	13
	5	An toàn thông tin mạng	12
	6	Đô thị thông minh	3
Chỉ số hoạt động	7	Hoạt động chính quyền số	22
Chỉ số thành phần	7.1	Cổng thông tin điện tử đáp ứng yêu cầu chức năng, tính năng kỹ thuật theo quy định	
	7.2	Triển khai cổng dữ liệu mở	
	7.3	Hệ thống thông tin giải quyết thủ tục hành chính đáp ứng yêu cầu chức năng, tính năng kỹ thuật theo quy định	
	7.4	Triển khai kênh số khác (ngoài Cổng thông tin điện tử và Cổng dịch vụ công) để cung cấp thông tin và dịch vụ công trực tuyến	
	7.5	Triển khai kênh số khác (ngoài Cổng thông tin điện tử) phục vụ tương tác trực tuyến cho người dân, doanh nghiệp	
	7.6	Tỷ lệ các ứng dụng có dữ liệu dùng chung được kết nối, sử dụng qua nền tảng tích hợp, chia sẻ dữ liệu cấp tỉnh (LGSP)	
	7.7	Tỷ lệ số dịch vụ dữ liệu có trên nền tảng tích hợp, chia sẻ dữ liệu quốc gia (NDXP) được đưa vào sử dụng chính thức tại tỉnh, thành phố	
	7.8	Tỷ lệ dịch vụ công trực tuyến mức độ 4 hoặc toàn trình	
	7.9	Tỷ lệ dịch vụ công trực tuyến được điền sẵn thông tin	
	7.10	Tỷ lệ dịch vụ công trực tuyến được cá thể hóa	
	7.11	Tỷ lệ dịch vụ công trực tuyến phát sinh hồ sơ trực tuyến	
	7.12	Tỷ lệ hồ sơ xử lý trực tuyến	
	7.13	Tỷ lệ tài khoản của người dân, doanh nghiệp có sử dụng dịch vụ công trực tuyến mức độ 3, 4 trong năm	
	7.14	Mức độ hài lòng của người dân, doanh nghiệp khi sử dụng dịch vụ công trực tuyến	
	7.15	Triển khai nền tảng phân tích, xử lý dữ liệu tổng hợp tập trung	
	7.16	Triển khai nền tảng số quản trị tổng thể, thống nhất toàn tỉnh, thành phố phục vụ hoạt động chỉ đạo, điều hành và quản trị nội bộ của cơ quan nhà nước	
	7.17	Triển khai nền tảng hợp tác trực tuyến đến các cơ quan, đơn vị thuộc, trực thuộc tỉnh, thành phố và đến từng thiết bị cá nhân	
	7.18	Triển khai nền tảng giám sát trực tuyến phục vụ công tác quản lý nhà nước	

	7.19	Triển khai nền tảng trợ lý ảo phục vụ người dân, doanh nghiệp	
	7.20	Triển khai nền tảng trợ lý ảo phục vụ công chức, viên chức	
	7.21	Mức độ ứng dụng trí tuệ nhân tạo (AI) trong hoạt động của chính quyền số	
	7.22	Tổng chi ngân sách nhà nước cho chính quyền số	
Chỉ số hoạt động	8	Hoạt động kinh tế số	12
	9	Hoạt động xã hội số	8

Nguồn: Bộ Thông tin và Truyền thông, 2022.

Với quan điểm lấy người dân là trung tâm, hình thành văn hóa số trong quá trình chuyển đổi số, mọi hoạt động chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số đều hướng tới mục tiêu vì dân, ngày 05/3/2022, Bộ Thông tin và Truyền thông ban hành Công văn số 793/BTTTT-THH về việc hướng dẫn thí điểm triển khai Tổ công nghệ số cộng đồng tại các địa phương. Cụ thể, mỗi thôn, bản, tổ dân phố có thể thành lập một Tổ công nghệ số cộng đồng nhằm trang bị cho người dân kỹ năng số cũng như giúp người dân hiểu và thực hiện chủ trương chuyển đổi số của Đảng và Nhà nước.

3. KHÁI LUẬN VỀ VAI TRÒ CỦA CÔNG CHỨC THANH NIÊN TRONG CHUYỂN ĐỔI SỐ XÂY DỰNG CHÍNH QUYỀN SỐ VÀ CÁC TIÊU CHÍ ĐO LƯỜNG

3.1. Đôi nét về công chức thanh niên

Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh là thành viên của hệ thống chính trị, hoạt động trong khuôn khổ Hiến pháp và pháp luật của nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam. Đoàn phối hợp với các cơ quan nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các đoàn thể, tổ chức kinh tế, xã hội, các tập

thể lao động và gia đình chăm lo giáo dục, đào tạo và bảo vệ thanh thiếu nhi; tổ chức cho đoàn viên, thanh niên tích cực tham gia vào việc quản lý nhà nước và xã hội. Công chức có vị trí việc làm “Chuyên viên về công tác Đoàn Thanh niên” (sau đây xin gọi là “công chức thanh niên”) có nhiệm vụ chính là: (i) công tác chính trị chuyên môn; và (ii) các hoạt động đoàn thể khác.

(i) Công tác chính trị chuyên môn

Vai trò đầu tiên và trước hết của công chức thanh niên được thể hiện trong việc thực hiện các nhiệm vụ chính trị chuyên môn do cơ quan, đơn vị giao. Nhiệm vụ cơ bản của các công chức thanh niên chủ yếu là tham mưu, giúp lãnh đạo các cấp triển khai thực hiện các nhiệm vụ của đơn vị; thực hiện các nhiệm vụ, quyền hạn theo quy định của pháp luật. Tùy thuộc vào nhiệm vụ, quyền hạn của từng chức danh cụ thể (chánh văn phòng, phó chánh văn phòng, trợ lý thanh niên, chuyên viên ban mặt trận đoàn kết tập hợp thanh niên, chuyên viên ban thiếu nhi trường học, kế toán, chuyên viên pháp lý, chuyên viên tin học, thủ kho, thủ quỹ,...) mà các công chức thanh niên sẽ thực hiện các nhiệm vụ

chuyên môn như: hướng dẫn, chỉ đạo nghiệp vụ, tham gia tổ chức hoạt động thanh thiếu nhi tại địa bàn cơ sở Đoàn, tham mưu giải pháp thực hiện chương trình công tác kế hoạch năm, tham mưu và thực hiện các công trình thanh niên, tham mưu và tổ chức thực hiện các chỉ đạo của Đảng và chính quyền trong công tác quản lý nhà nước về thanh thiếu nhi trên địa bàn phụ trách, tham gia giải quyết kiểm tra các khiếu nại tố cáo; tổng hợp - thống kê - xây dựng báo cáo định kỳ; kế toán, kiểm toán; quản lý kho...

Vai trò của công chức thanh niên trong các cơ quan đơn vị ngày càng được khẳng định thông qua những ưu điểm, thế mạnh của thanh niên. Hầu hết các công chức trẻ hiện nay đều được qua đào tạo chính quy, cơ bản, có khả năng phát huy vai trò của mình trong việc học tập, nghiên cứu, tiếp cận và áp dụng các vấn đề lý luận vào thực tiễn.

(ii) Các hoạt động đoàn thể khác

Bên cạnh việc thực hiện nhiệm vụ chính trị, chuyên môn, công chức thanh niên còn thể hiện vai trò của mình trong các hoạt động đoàn thể khác thông qua tổ chức của mình là đoàn thanh niên. Công tác đoàn và phong trào thanh niên hiện nay ngoài nhiệm vụ phát huy vai trò của đoàn viên thanh niên trong việc triển khai thực hiện các nhiệm vụ chính trị, chuyên môn của cơ quan, đơn vị còn có bốn lĩnh vực hoạt động khác: giáo dục chính trị tư tưởng; hoạt động phong trào (văn hóa văn nghệ, thể

dục thể thao); hoạt động xã hội, vì cộng đồng; xây dựng cơ sở Đoàn và Đoàn tham gia xây dựng Đảng. Các công chức thanh niên tham gia công tác đoàn và phong trào thanh niên đã phát huy tinh thần xung kích, tình nguyện trong các hoạt động này, thực hiện các công trình, phần việc thanh niên, khẳng định vị trí, vai trò của thanh niên nói chung và của các tổ chức cơ sở đoàn nói riêng trong cơ quan, đơn vị và cộng đồng. Cụ thể:

Trong công tác giáo dục chính trị tư tưởng: các tổ chức cơ sở đoàn đã tổ chức các hoạt động cụ thể để tăng cường công tác giáo dục truyền thống, giáo dục chính trị tư tưởng, bồi dưỡng nâng cao nhận thức và niềm tin về mục tiêu, lý tưởng cách mạng, góp phần xây dựng đội ngũ công chức thanh niên có lập trường tư tưởng chính trị vững vàng, có đạo đức, lối sống lành mạnh. Đây cũng là một trong những nhiệm vụ quan trọng mà cấp ủy, lãnh đạo các cơ quan đơn vị luôn quan tâm, chỉ đạo các tổ chức cơ sở đoàn triển khai thực hiện nhằm tạo nên đội ngũ công chức vừa “hồng” vừa “chuyên”.

Trong các hoạt động phong trào, hoạt động cộng đồng: các tổ chức cơ sở đoàn đã huy động, tập hợp thanh niên tham gia các hoạt động văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao; hoạt động phong trào bảo tồn giữ gìn và phát huy văn hóa nghệ thuật dân gian, nghệ thuật truyền thống; các chương trình hỗ trợ học bổng - học nghề - cấp vốn - chia sẻ kinh nghiệm khởi nghiệp... đến thanh thiếu nhi có hoàn cảnh khó

khăn, hỗ trợ thanh thiếu nhi đồng bào vùng sâu vùng cao vùng biên giới hải đảo, hỗ trợ cứu trợ đồng bào địa bàn bị thiên tai bão lụt lũ quét, các công trình thanh niên (làm đường nông thôn, tặng nhà đoàn kết, tặng nhà tình bạn, vệ sinh môi trường, trồng cây, tổ chức tham gia hiến máu hiến tạng, tổ chức đội hình thanh niên công tác xã hội, đội hình phản ứng nhanh...) tại các địa bàn dân cư, trường học, cơ quan đơn vị. Qua các hoạt động này, đoàn viên thanh niên có cơ hội phát huy năng khiếu, rèn luyện về thể - mỹ, tạo nên phong trào sôi nổi, không khí làm việc vui tươi, phấn khởi; khẳng định vai trò, vị trí của tuổi trẻ các cơ quan đơn vị trong việc thực hiện các trách nhiệm với xã hội, từ đó, góp phần tạo nên niềm tin yêu của nhân dân đối với hệ thống chính trị nói chung và cơ quan đơn vị nói riêng.

Thông qua công tác đoàn và phong trào thanh niên - trường học xã hội chủ nghĩa, các đoàn viên thanh niên được rèn đức, luyện tài và có cơ hội thể hiện, phát huy khả năng của mình trong nhiều lĩnh vực hoạt động. Các tổ chức cơ sở đoàn từ đó chọn ra được những thủ lĩnh xứng đáng, giới thiệu đoàn viên ưu tú để cấp ủy xem xét kết nạp Đảng. Tổ chức cơ sở Đoàn ngày càng vững mạnh, Đoàn tham gia tích cực trong công tác xây dựng Đảng và góp phần rèn luyện, xây dựng đội ngũ cán bộ nguồn kế cận cho các cơ quan đơn vị.

3.2. Các tiêu chí đánh giá vai trò của công chức thanh niên trong

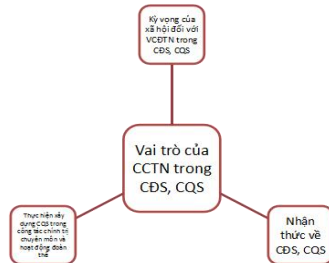
chuyển đổi số xây dựng chính quyền số

Có nhiều quan điểm khác nhau khi xem xét vị trí, vai trò của cá nhân trong xã hội. Abercrombie và cộng sự (1994) đã giải thích rằng, khi mỗi người nắm giữ những vị trí xã hội, thì hành vi của họ được xác định chủ yếu bởi những kỳ vọng liên quan đến vị trí đó, chứ không phải do đặc điểm riêng cá nhân quyết định. Mỗi vai trò xã hội là một tập hợp các quyền, nghĩa vụ, kỳ vọng, định mức và hành vi mà một người phải đối mặt và thực hiện đầy đủ. Bất kỳ một tổ chức, cá nhân nào cũng gắn liền với một hay một số vai trò nhất định. Mỗi vai trò được thể hiện bằng những hành vi nhất định. Có ba nhân tố chính hình thành nên vai trò bao gồm: kỳ vọng của môi trường, nhận thức của cá nhân/tổ chức và hành vi của cá nhân/tổ chức (Biddle, 1986). Theo đó, bối cảnh cũng được xem là yếu tố tác động đến hành vi - được hiểu là sự kết hợp cụ thể của cá nhân và tình huống mà góp phần nghiên cứu hành vi. Ba loại bối cảnh thường được nghiên cứu bao gồm nghề nghiệp, vai trò xã hội và nhóm dân chủ/nhân chủng học (Case, 2007).

Theo đó, để xem xét vai trò của công chức thanh niên trong chuyển đổi số trước hết cần hướng tới làm rõ (Sơ đồ 1): (i) Nhà nước và nhân dân kỳ vọng/giao trọng trách gì cho công chức thanh niên trong bối cảnh chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số?; (ii) Công chức thanh niên nhận

thức về chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số ở mức nào? (iii) Công chức thanh niên hướng tới thực hiện vai trò của mình trong chuyển đổi số xây dựng chính quyền số ra sao?

Sơ đồ 1. Vai trò của công chức thanh niên trong quá trình chuyển đổi số (CĐS) xây dựng chính quyền số (CQS)

Nguồn: Tác giả, 2023.

(i) *Kỳ vọng của Nhà nước/xã hội đối với công chức thanh niên trong chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số*

Sự kỳ vọng của Nhà nước và xã hội đối với công chức thanh niên trong xây dựng chính quyền số thông qua nhiệm vụ về chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số giao cho công chức thanh niên thực hiện và mong muốn, tin tưởng lực lượng này đạt được kết quả cao trong thực hiện trọng trách, nhiệm vụ này.

Theo Bộ trưởng Bộ Thông tin và Truyền thông, chuyển đổi số chính là sự hội tụ của khoa học công nghệ, kinh tế tri thức, của Cách mạng công nghệ lần thứ 4 và đổi mới sáng tạo. Chuyển đổi số là động lực để phát triển, để Việt Nam có thể trở thành nước phát triển hùng cường thịnh vượng, sánh vai cường quốc năm châu, để không kẻ thù nào dám đến xâm phạm và vì thế mà nước ta, dân

ta được hòa bình lâu dài. Đây chính là khát vọng Việt Nam, khát vọng phát triển và bằng giấc mơ Việt Nam. Giải phóng dân tộc thì không chỉ là giải phóng khỏi áp bức mà còn giải phóng khỏi đói nghèo. Thanh niên đã đi đầu trong công cuộc giành độc lập, thống nhất đất nước, thì nay sứ mệnh mới của thanh niên là đi đầu trong công cuộc giải phóng dân tộc khỏi đói nghèo và trở thành nước phát triển vào giữa thế kỷ này. Có đi đường lớn, có sức mạnh cao và niềm tin vào nó sẽ tạo ra sức mạnh tinh thần cho thanh niên. Ngọn cờ cao sẽ hội tụ được mọi thanh niên, đoàn kết được 22 triệu thanh niên Việt Nam và sức mạnh này sẽ là vô địch. Do vậy, thanh niên Việt Nam hãy cầm lấy ngọn cờ chuyển đổi số Việt Nam, biến Việt Nam thành quốc gia số thịnh vượng. Ngọn cờ này đủ lớn, đủ cao để hội tụ thanh niên. Ngọn cờ này đủ khát vọng để thanh niên sẵn sàng đi đầu, dấn thân, hy sinh. Đất nước đã gọi tên thanh niên trong sự nghiệp giành độc lập, chống ngoại xâm, thống nhất và giữ gìn sự trọn vẹn của đất nước thì nay đất nước gọi tên thanh niên trong sự nghiệp chấn hưng đất nước (dẫn theo Xuân Lộc - Đức Huy, 2022).

Việc tiếp cận và tiếp thu chuyển đổi số cần có 'con người số', 'công dân số' mà thanh niên là lực lượng dễ tiếp cận, tiếp thu nhất. Họ là nguồn nhân lực trẻ, năng động, sáng tạo, thích ứng nhanh với điều kiện mới, luôn khao khát được đóng góp, cống hiến vì sự phát triển chung của quê hương,

đất nước. Theo Bí thư Trung ương Đoàn Ngô Văn Cương, với sự năng động, sáng tạo, nhạy bén với khoa học - công nghệ, thanh niên được kỳ vọng là lực lượng đi đầu trong chuyển đổi số, làm chủ công cuộc xây dựng và phát triển mọi lĩnh vực trong tương lai (dẫn theo Nguyễn Dũng, 2022).

Bộ trưởng Bộ Thông tin và Truyền thông cho rằng, chuyển đổi số là cuộc cách mạng toàn dân và toàn diện, chỉ khi nào toàn bộ người dân sử dụng các nền tảng số, các ứng dụng số để phục vụ việc làm ăn, sinh hoạt hàng ngày thì khi đó chuyển đổi số mới thành công. Những năm qua, các doanh nghiệp công nghệ số Việt Nam đã phát triển rất nhiều nền tảng số, ứng dụng số, bây giờ là sử dụng, hướng dẫn người dân sử dụng. Chỉ có sử dụng số mới tạo ra thị trường số, chỉ có sử dụng số thì mới có nền tảng số và ứng dụng số cho xã hội. Theo Bộ trưởng, “Cách làm tốt nhất, hiệu quả nhất lúc này là xây dựng các tổ công nghệ số cộng đồng đến thôn, tổ dân phố. Người làm tốt nhất là thanh niên. Trước đây, thanh niên xê dọc Trường Sơn đi cứu nước thì nay thanh niên đi đến từng hộ gia đình để giúp người dân sử dụng các nền tảng số, ứng dụng số (dẫn theo Xuân Lộc - Đức Huy, 2022).

Trên cơ sở đó, vai trò của thanh niên trong quá trình chuyển đổi số được xác định rõ qua các nhiệm vụ như: tham mưu, thực hiện chuyển đổi số trong thực hiện nhiệm vụ chuyên môn; tham gia tổ công nghệ số cộng đồng

để hướng dẫn người dân; tuyên truyền về chuyển đổi số; có giải pháp công nghệ số trong xây dựng cơ sở Đoàn, tổ chức hoạt động thanh thiếu nhi và hoạt động phong trào.

(ii) Nhận thức của chuyên viên phụ trách công tác Đoàn Thanh niên trong chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số

Theo quan điểm mác xít, nhận thức là quá trình phản ánh hiện thực khách quan vào bộ óc người; là quá trình tạo thành tri thức về thế giới khách quan trong bộ óc con người. Trong quá trình nhận thức của con người luôn luôn nảy sinh quan hệ biện chứng giữa nhận thức kinh nghiệm và nhận thức lý luận; nhận thức thông thường và nhận thức khoa học. Nhận thức kinh nghiệm là nhận thức dựa trên sự quan sát trực tiếp các sự vật, hiện tượng hay các thí nghiệm thực nghiệm khoa học. Nhận thức lý luận là nhận thức sự vật, hiện tượng một cách gián tiếp dựa trên các hình thức tư duy trừu tượng như khái niệm, phán đoán, suy luận để khái quát tính bản chất, quy luật, tính tất yếu của các sự vật, hiện tượng. Nhận thức thông thường là nhận thức được hình thành một cách tự phát, trực tiếp trong hoạt động hàng ngày và trong cuộc sống của con người. Nhận thức khoa học là nhận thức được hình thành chủ động, tự giác của chủ thể nhằm phản ánh những mối liên hệ bản chất, tất nhiên, mang tính quy luật của đối tượng nghiên cứu. Nhận thức là quá trình tác động biện chứng giữa chủ thể nhận thức và

khách thể nhận thức trên cơ sở hoạt động thực tiễn của con người. Nhận thức là quá trình phản ánh hiện thực khách quan một cách tích cực, chủ động, sáng tạo bởi con người trên cơ sở thực tiễn mang tính lịch sử cụ thể. Quá trình nhận thức chân lý đi từ trực quan sinh động đến tư duy trừu tượng, từ tư duy trừu tượng trở về thực tiễn nhằm kiểm nghiệm tri thức đúng.

Với vai trò chủ thể nhận thức quá trình chuyển đổi số, công chức thanh niên cập nhật tri thức lý luận và thực tiễn về chuyển đổi số, trên cơ sở đó nắm vững tri thức về công nghệ và chủ trương của Đảng và Nhà nước, vận dụng tri thức công nghệ vào hoạt động thực tiễn thực hiện nhiệm vụ được giao. Cụ thể, công chức thanh niên cần nắm vững chủ trương của Đảng và Nhà nước cũng như chương trình, kế hoạch của cơ quan, đơn vị về chuyển đổi số; trang bị kiến thức, kỹ năng số; nghiên cứu, sáng tạo vận dụng kiến thức, kỹ năng số trong thực hiện nhiệm vụ chuyên môn đạt kết quả.

(iii) Hoạt động của công chức thanh niên trong chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số

Theo quan điểm mác xít, thực tiễn là toàn bộ những hoạt động vật chất - cảm tính, có tính lịch sử - xã hội của con người nhằm cải tạo tự nhiên và xã hội phục vụ nhân loại tiến bộ. Hoạt động thể hiện tính mục đích, tính tự giác cao của con người - chủ động tác động làm biến đổi tự nhiên, xã hội, phục vụ con người. Trên cơ sở nhận thức về chuyển đổi số, xây dựng

chính quyền số, công chức thanh niên vận dụng tri thức lý luận và tri thức kinh nghiệm về công nghệ số vào giải quyết công việc mình phụ trách nhằm nâng cao hiệu quả lao động. Cụ thể như: vận dụng công nghệ số trong công tác tuyên truyền, giáo dục thanh thiếu nhi; tổ chức các hoạt động phong trào; các công tác chuyên môn như: văn thư, thống kê, kế toán, tham mưu xây dựng chiến lược, kế hoạch hoạt động, công tác kiểm tra, giám sát,...; hướng dẫn người dân kỹ năng tiếp cận và sử dụng cộng nghệ số,... Đặc biệt tổ công nghệ số cộng đồng, nòng cốt là đoàn thanh niên. Tổ công nghệ số cộng đồng hoạt động theo sự chỉ đạo, điều phối, hướng dẫn của Ủy ban nhân dân phường. Theo đó, Tổ công nghệ số cộng đồng gồm 1 tổ dân phố: Thành phần gồm tổ trưởng tổ dân phố là tổ trưởng; 1 chi hội đoàn thể là thành viên (ưu tiên Đoàn Thanh niên); có tinh thần nhiệt tình hoạt động cộng đồng, có tư duy muốn chấp nhận và thử nghiệm cái mới, có kỹ năng sử dụng nền tảng số, công nghệ số, có khả năng tuyên truyền, hướng dẫn, hỗ trợ người dân sử dụng công nghệ số. Đối với Tổ công nghệ số cộng đồng gồm 2 tổ dân phố: Thành phần gồm tổ trưởng tổ dân phố là tổ trưởng (ưu tiên người trẻ tuổi); 2 thành viên là chi hội đoàn thể của 2 tổ dân phố (ưu tiên Đoàn Thanh niên). Tổ công nghệ số cộng đồng thực hiện các hoạt động tuyên truyền, hướng dẫn, hỗ trợ người dân sử dụng công nghệ số, đưa công nghệ số vào mọi ngõ ngách cuộc sống; người dân được tiếp cận

công nghệ theo cách đơn giản, tự nhiên, xuất phát từ nhu cầu và tạo ra giá trị thiết thực. Theo đó, Tổ công nghệ cộng đồng thông tin, tuyên truyền sâu rộng đến từng gia đình, người dân trong địa bàn về: các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của nhà nước về chuyển đổi số; về kế hoạch và kết quả triển khai chuyển đổi số, các sự kiện tiêu biểu, nổi bật về chuyển đổi số, các giải pháp, mô hình chuyển đổi số hay, sáng tạo, hiệu quả (thông qua Cổng thông tin Chuyển đổi số).

Trên cơ sở nhiệm vụ đặt ra trong bối cảnh chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số, công chức thanh niên nhận thức và hành động, vận dụng công nghệ số thực hiện *công tác chính trị chuyên môn* và các *hoạt động đoàn thể*, cụ thể như: kết nối liên thông các phần mềm quản lý văn bản và điều hành nội bộ trong việc thực hiện gửi, nhận văn bản điện tử; ứng dụng chữ ký số theo quy định; ứng dụng tối đa các giải pháp công nghệ phục vụ chỉ đạo điều hành, thực hiện thủ tục hành chính trên môi trường điện tử; triển khai hệ thống thông tin báo cáo; triển khai hệ thống thông tin trên cơ sở tích hợp dữ liệu kinh tế - xã hội của địa phương. Như vậy, căn cứ 75 chỉ số về nhận thức số, thể chế số, hạ tầng số, nhân lực số, an toàn thông tin mạng và hoạt động số để đánh giá vai trò của công chức thanh niên ở từng vị trí việc làm thực hiện nhiệm vụ chuyên môn trong chuyển đổi số xây dựng chính quyền số.

Tuy nhiên, trong bối cảnh chuyển đổi số, mức độ am hiểu cũng như khả năng thực hiện hướng đến khẳng định vai trò của mình ở mỗi công chức là khác nhau, phụ thuộc vào vị trí việc làm, chức danh, giới tính, tuổi tác và trình độ. Theo Case (2007), bối cảnh cũng được xem là yếu tố tác động đến hành vi - được hiểu là sự kết hợp cụ thể của cá nhân và tình huống mà góp phần nghiên cứu hành vi. Ba loại bối cảnh thường được nghiên cứu bao gồm nghề nghiệp, vai trò xã hội và nhóm dân chủ/nhân chủng học. Tùy đặc thù công việc có mức chuyển đổi số khác nhau. Điều kiện làm việc trong bối cảnh chuyển đổi số như: nền tảng công nghệ, giải pháp công nghệ, thiết bị công nghệ, nhân lực số,... (môi trường số) sẽ ảnh hưởng đến hiệu quả chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số đối với từng vị trí việc làm mà công chức thanh niên đảm nhiệm (Sơ đồ 2).

Sơ đồ 2. Các yếu tố tác động đến vai trò của công chức thanh niên (CCTN) trong chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số

Như vậy, khi xem xét vai trò công chức thanh niên trong chuyển đổi số, xây dựng chính quyền số ngoài căn cứ các yếu tố như: Kỳ vọng của Nhà nước/xã hội; Nhận thức của bản thân; Khả năng thực hiện, cần xem xét các yếu tố ảnh hưởng như Môi trường số;

Vị trí việc làm và Đặc điểm nhân học của công chức thanh niên. Qua các tiêu chí này có thể đánh giá được mức độ công chức thanh niên tham gia xây dựng chính quyền số tại mỗi đơn vị, địa phương. Trên cơ sở đó có giải pháp nhằm phát huy vai trò của công chức thanh niên trong chuyển đổi số xây dựng chính quyền số của địa phương và quốc gia.

4. KẾT LUẬN

Chuyển đổi số là chương trình quốc gia trong thời kỳ Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, thúc đẩy phát triển và hội nhập. Thanh niên là lực lượng

xung kích trên mọi mặt trận, đặc biệt đổi mới sáng tạo và ứng dụng công nghệ số trong quản lý nhà nước, phát triển kinh tế - xã hội. Công chức thanh niên giữ vị trí, vai trò quan trọng trong chuyển đổi số thực hiện nhiệm vụ chuyên môn và tổ chức hoạt động phong trào, đoàn thể xây dựng chính quyền số. Để phát huy vai trò công chức thanh niên trong môi trường số cần thiết có những giải pháp đồng bộ về thể chế, đào tạo, tuyển dụng, chế độ lương thưởng để khuyến khích, tạo điều kiện công chức thanh niên có điều kiện công tác và cống hiến phục vụ địa phương, đất nước. □

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN

1. Abercrombie, N., Hill, S. and Turner, B. 1994. *The Penguin Dictionary of Sociology*, 3rd ed., Penguin Group USA, New York.
2. Ban chấp hành Trung ương Đảng. *Nghị quyết số 52-NQ/TW ngày 27/9/2019 về một số chủ trương, chính sách chủ động tham gia cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư*.
3. Biddle, Bruce. J. 1986. "Recent Developments in Role Theory". *Annual Review of Sociology*. Vol. 12, pp. 67-92.
4. Bộ Thông tin và Truyền thông. 2021. *Chỉ số đánh giá chuyển đổi số của các bộ, cơ quan ngang bộ, cơ quan trực thuộc Chính phủ và các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương năm 2021*. Hà Nội: Nxb. Thông tin và Truyền thông.
5. Case, D.O. 2007. *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs, and Behavior*. San Diego: Academic Press.
6. Đảng Cộng sản Việt Nam. 2021. *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII – tập 1*. Hà Nội: Nxb. Chính trị Quốc gia.
7. Merics.org, Xinhua, News.cn
8. Nguyễn Dũng. 2022. "Phát huy vai trò của thanh niên trong tuyên truyền chuyển đổi số". <https://tuoitrethudo.com.vn/phat-huy-vai-tro-cua-thanh-nien-trong-tuyen-truyen-chuyen-doi-so-203321.html> ngày 28/8/2022.
9. Thủ tướng Chính phủ. 2020. *Quyết định số 749/QĐ-TTg về Phê duyệt "Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030"*.
10. Xuân Lộc - Đức Huy. 2022. "Bộ Thông tin và Truyền thông ký kết Chương trình phối hợp với Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh". https://www.mic.gov.vn/mic_2020/pages/tintuc/153261/bo-thong-tin-va-truyen-thong-ky-ket-chuong-trinh-phoi-hop-voi-trung-uong-doan-thanh-nien-cong-san-ho-chi-minh.html, truy cập ngày 15/6/2022.